

Manual för Kognition i dagliga livet (CID)

Inledning och syfte med instrumentet

Utvecklingen av instrumentet har skett utifrån ett behov av att ha ett relativt enkelt och kliniskt användbart instrument i utredning och uppföljning av kognitiv svikt och demens. Vid utredning av kognitiva symtom är det av stor vikt att undersöka om patientens vardagsliv och aktivitetsförmåga påverkas. Syftet med detta instrument är att fånga personens svårigheter i vardagliga aktiviteter och försöka ringa in bakomliggande kognitiva orsak. Det omfattar vanligt förekommande aktiviteter i en persons vardag, från komplexa aktiviteter ner till mer basala aktiviteter. Aktiviteterna är indelade i grupper; komplexa aktiviteter, teknikrelaterade aktiviteter, hushållsaktiviteter samt personliga aktiviteter. Varje grupp innehåller flera aktiviteter.

Varje aktivitet är indelad utifrån kognitiva komponenter som initiativ, planering och utförande. Uppmärksamhet och minne är även de tidiga symtom som kan inverka negativt på aktivitetsutförandet och finns med i de flesta aktiviteter. Tidsuppfattning är en annan aspekt som är viktig i flera aktiviteter men tas inte med i alla aktiviteter.

Målgrupp

Instrumentet är tänkt att användas i samband med utredning och uppföljning av kognitiv svikt. Det innebär att personer med olika demensdiagnoser kan innefattas inklusive Mild Cognitive Impairment.

Instrumentet kan användas som intervju med personen själv (se nedan) alternativt som enkät till anhörig att fylla i. Om den lämnas till anhörig är det viktigt att följa upp med ett samtal om de svårigheter som framkommit. Den kan naturligtvis även användas som intervju med en anhörig. Det är oftast bra att ha bådas uppfattning om eventuella svårigheter. En skillnad i uppfattningen kan tyda på att personen själv har nedsatt insikt i sina förmågor vilket kan vara tecken på demenssjukdom.

Intervjun

Vid en intervju är det viktigt att skapa en lugn och förtroendeingivande stund för att personen ska känna sig bekväm. Intervjun tar ca 30 minuter men kan naturligtvis variera. Ett vanligt förekommande problem för personer med kognitiva symtom kan vara att man känner sig utsatt och försöker hålla uppe en fasad av att man inte har några bekymmer, man kanske försöker förklara bort vissa saker eller att man helt enkelt inte upplever några svårigheter eller förändringar själv. Det är viktigt att bekräfta personen men ändå försöka styra vidare genom att kanske fråga utifrån en annan synvinkel. Man bör inleda intervjun på ett neutralt och välkomnande sätt och t.ex. fråga om det har gått bra att ta sig hit, hur man tog sig hit, prata om allmänna saker som vädret etc.

När kontakten är etablerad informera om att du kommer att ställa frågor om olika vardagliga sysslor som vi alla utför i mer eller mindre utsträckning och att det är viktigt att veta hur just den enskilda personen uppfattar sin vardag. Informera om att anteckningar förs under tiden.

Det spelar ingen roll i vilken ordning man tar upp de olika aktiviteterna. Ett sätt är att berätta hur en vanlig dag ser ut och att då gå igenom aktiviteterna naturligt i den ordning det faller sig

Manual för Kognition i dagliga livet (CID)

under intervjun. Ett alternativ är att följa instrumentet och börja med mer komplexa aktiviteter. Det är viktigt att påpeka att det är förändringar i personens förmåga man söker. Därefter efterfrågas om initiativ, planering, utförande, minne osv för varje aktivitet. Genomförandet är dock tänkt som en semi-strukturerad intervju och man behöver inte läsa den exakta texten i frågorna.

Skattning görs på en skala med fem svarsalternativ

Utan svårighet = personen är helt självständig, utför aktiviteten som tidigare.

Viss svårighet = personen kan utföra aktiviteten helt eller delvis men behöver extra tid eller viss hjälp och utförandet skiljer sig något från personens tidigare kapacitet.

Stor svårighet = personen har stora svårigheter att utföra aktiviteten, utför aktiviteten felaktigt eller utsätter sig och omgivningen för stora risker. Det är en klar skillnad från personens tidigare kapacitet.

Vet ej/kan ej bedöma = personen eller anhörig kan ej avgöra eventuell förändring

Ej aktuellt = har aldrig utfört aktiviteten och gör det inte heller nu tex har inget körkort.

Viktigt är att det handlar om förändringar från tidigare kapacitet hos personen. Har man alltid haft svårt med att skriva t.ex. är det inget som ska tas upp som svårighet nu. Har man däremot sett en förändring och fått ytterligare svårigheter så noteras det som svårighet.

Utveckling av instrumentet

Ref. Johansson, M.M, Marcusson, J, Wressle, E. (2016). Development of an instrument for measuring activities of daily living in persons with suspected cognitive impairment. Scandinavian Journal of Occupational Therapy. 23:3, 230-239.

Kontakt:

Maria M Johansson, leg. Arbetsterapeut, med.dr.
Medicinska och geriatriska akutkliniken
Universitetssjukhuset i Linköping
581 85 Linköping

Tel: 010-103 47 03

Fax: 010-103 41 41

E-mail: maria.m.johansson@liu.se